

КУЛЬТУРА ПОДОЛЯН

Зінько Олена, Сідлецька Тетяна

ПЕЙЗАЖНО-ПОРТРЕТНА ЛІРИКА МИХАЙЛА СТРЕЛЬБИЦЬКОГО ДО КАРТИН ПОДІЛЬСЬКОГО ХУДОЖНИКА Ф.З. КОНОВАЛЮКА

У Вінницькому національному технічному університеті в грудні 1991 року був відкритий меморіальний музей подільського художника Ф.З. Коновалюка. Вивчення творчої спадщини художника надихнуло вінницького поета, Члена Національної спілки письменників України М.П. Стрельбицького (з 1979 року) на створення циклів ліричних поезій до картин в книгах «Під небом Коновалюка».

Федір Коновалюк – автор численних краєвидів, портретів, книжкових ілюстрацій до української класики великого Кобзаря Т. Шевченка, В. Стефаника, І. Котляревського, М. Черемшини, О. Кобилянської. Його пейзажі, тематичні твори, ілюстрації, пройняті великою любов'ю до рідного Поділля, до України. Ф. Коновалюк виробив власний, неповторний, дивовижно тонкий стиль та відстоював традиції реалістично-демократичного мистецтва. Тональний живопис митця позначений справжньою гармонією колориту, м'якістю письма, класичним умінням komponувати. Вражає народний світогляд, традиційність, ліризм, поетичність, гуманізм картин художника, висота духовності, патріотизм Ф.З. Коновалюка [1, с. 27].

Стрельбицький Михайло Петрович народився 3 червня 1949 року в с. Майдан-Вербецький Летичівського району на Хмельниччині. Походить з роду Стрельбицьких. По закінченні філологічного факультету Одеського держуніверситету ім. І. І. Мечнікова залишився навчатися в аспірантурі, де захистив дисертацію «Сюжетика української повісті 1960-1970 рр.» у 1976 році. Одночасно викладав українську літературу на кафедрі професора В. В. Фащенко 1975-1979 роки.

Від 1991 року викладав «Українську культуру» на кафедрі культурології Вінницького національного технічного університету, брав участь в роботі товариства «Просвіта», керував університетським гуртком «Студентська муза», проводив щорічні творчі фестивалі для студентів ВНТУ «Вдячність Коновалюкові». Автор 27 книжок, понад 400 публікацій в пресі з проблем художньої літератури, понад півсотні наукових статей. Помер Михайло Петрович Стрельбицький 8 червня 2018 року. Похований в селі Майдан-Вербецький Летичівського району на Хмельниччині [2, с.14-15].

На думку українського письменника, літературознавця, критика і журналіста Ореста Сливинського всі звали, що художники ілюструють книжки, а літератори твори. У Стрельбицького ж раптом, навпаки: на матеріалі картин художника Федора Коновалюка народжуються збірки талановитих віршів. Все почалося з кількох поетичних рядків, які автор написав для меморіального вечора

Ф. Коновалюка, а коли прочитав їх біля картин художника, то зазнав на собі «сугестивного зворотного впливу». Віршувальник відчув смак образного перевираження шедеврів нехарактерного для нього малярства засобами більш характерного поетичного рядка. Прагнення автора досягнути глибинний зміст полотен Ф. Коновалюка вилилося в трьох книгах «Під небом Коновалюка».

Сам Михайло Стрельбицький пояснював, що цикли віршів складаються з чотирьох підгруп: ті, де досить докладно відтворюється образний зміст того чи іншого полотна, імпровізації з приводу конкретних картин, цикл «Мініатюри» із зовсім вільною передачею творчої філософії художника та вірші, що мають стосунок до біографії, характеру митця. Своєрідна художня натурпсихологія [3, с. 118-119].

Особливість поезії Стрельбицького М. П. як авангардно-постмодернної манери інтертекстування, намагалась пояснити літературний аналітик Олена Іванова. На її думку, поет дає життя невидимому, маляр досягнуто перетворює на видиме, оче-видне. Один приносить довіру до слова, інший – вміння бачити очима. Так в мистецтві визначено їх ролі, розписано партії. Одному драматизм, іншому – етюдність. Сьогодні, художньо орієнтована свідомість перенасичена авторитетними теоріями та стомлена від безкінечних апеляцій до естетичних аксіом. Тому, літературна рефлексія М. Стрельбицького не дає шанс на легкий (проторений) шлях читання, бо портрет-пейзаж, що в книгах «Під небом Коновалюка» є чи духовним чи природним, етюдним чи драматичним, ліричним чи натуральним.

Обстоювана нині думка, що епоха постмодерну кладе край будь-яким обмеженням, заборонам, визначеностям, заводить художні пошуки на неосвоєні території, породжуючи явища «візуалізації поезії» та «поетизації живопису». Перформативне творіння з візуальними та вербальними ознаками. Стоять поряд слово і фарба, інтонація й колорит, та один іншого доповнює...[4, с. 232-235].

Поезія М. Стрельбицького, як і мистецтво Коновалюка спонукає студентів ВНТУ виявляти свої творчі здібності як у поезії [5, с. 214-221], так і у мистецтві під час виставок студентської творчості під час навчання.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Методичні вказівки до написання творчих робіт з дисципліни «Історія української культури» для студентів усіх спеціальностей / Уклад.: О.В.Зінько, Т. І. Сідлецька. – Вінниця: ВНТУ, 2019;
2. Персональний сайт М. Стрельбицького. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://postati.vntu.edu.ua/strelbytskyi/statti/statti_pro.html; Інститут гуманітарно-педагогічних проблем та виховання. Довідниково-методичний посібник. – Вінниця: друкарня «Діло», 2006;
3. О. Сливинський. Ще спалахнуть сторожові вогні. // Вітчизна. – 2004, №11-12;
4. Олена Іванова. Очевидцєві сьгоднішнього постмодерну до «синкретичного театру мініатюр» запрошення на перформанс // Історико-літературний журнал. №6. – 2001;
5. Приклади студентських творчих робіт «Українська душа Ф.З.Коновалюка // Зінько О. В., Зінько Ю. А. Нариси історії української культури. Навчальний

Крупка Віктор

**ГЕРМЕТИЗМ ПОЕЗІЇ ВАЛЕНТИНИ ГАЛЬЯНОВОЇ
(НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «ОПЕРАЦІЯ ДАКТИЛЕМ»)**

Поетичну творчість Валентини Гальянової – молодой вінницької письменниці, члена НСПУ (2015), складають збірки «Фортеця мрій» (2001), «П'ятий вимір» (2003), «Операція дактилем» (2009) і «Лівою рукою» (2014). Уже в першій збірці з огляду на її назву задекларовано юнацькі романтичні інтенції, рефлексії та емпатії, що зовсім не дивно, оскільки такою світлою і жагучою, зорієнтованою на зв'язок реального й ірреального, на постійний пошук того, що не досягається органами наших чуттів, і має бути поезія. І цим авторка дуже близька до інших представниць молодой подільської лірики: Ольги Зайцевої (збірка «Білий трамвай») та Руслани Мельничук (збірка «Місце під дощем»).

Загалом дослідженням сучасної вінницької поезії займаються І.Зелененька, О.Соловей, В.Ткаченко, Т.Яковенко та ін. Об'єктом їхніх студій стають знакові для подільського краю явища мистецтва художнього слова, до яких належить і лірика Валентини Гальянової. У посібнику-хрестоматії «Подільські Божичі» І.Зелененька відзначає, що «андерграунд почуттів, химерність і межові переживання із їхньою діткливою риторикою, медитативні монологи ліричної героїні – те, що об'єднує всі збірки авторки [В.Гальянової], й виводить нас до розуміння якості герметичності в ХХІ століття...» [4, с.198]. Це модерністське явище найбільшою мірою концентрується у її збірці «Операція дактилем».

Загалом треба відзначити, що герметизм у поезії спирається на принципи «закритого», ізолюваного від світу мистецтва. У «Літературознавчій енциклопедії» (автор-укладач Юрій Ковалів) відзначено, що на прикладах творів Дж.Унгаретті й П. Валері обґрунтовано художні постулати герметичної поезії. Письменники спрямовували її «на межі з музикою, поза комунікативними функціями, трактували ... як сповідь самоцінної особистості, що віднаходила себе у глибинах душі» [3, с.221].

Важливим чинником герметизму є символічне слово, яке ускладнює рецепцію, уможлиблює якомога ширшу передачу смислів зовнішнього і внутрішнього світу, допускає різнотлумачення. В українській поезії другої половини ХХ – початку ХХІ століття найбільш вираженими представниками герметизму вважаються Київська школа поезії, Нью-Йоркська група, а серед вісімдесятників – Ігор Римарук. Поезотворчість початку ХХІ століття доволі різновекторна, одним з її явищ є постсимволізм, який пропонує реципієнту свої глибинні пласти.

Метою нашої розвідки є декодування домінантних символів збірки «Операція дактилем», які розширюють грані наукової інтерпретації герметичної поезії Валентини Гальянової.